

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

§. 6. De ditione Ducis Parmensis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

§. 6. De ditione Ducis Parmensis, Parmense Italis; le Parme-
san Gallis.

SECTIO I. Historica descriptio eius ditionis.

NVM. 1. NOMEN. Accepit nomen ab vrbe primariâ ditionis eius, quæ etiam fluuius cognomini adiacet Ducatus semper fuit maximè ex quo tota hæc ditione ab vno Principe possidetur, in quam tamen incurrit ditione Malaspinarum, qui possident supremo iure Forum Nouum *Fornouue*, cum 30. burgis; vt hîc taceam agros Palauicini, & Principis Landensis, quos sibi hic Princeps addidit: eius autem ditiones ita se habent in genere, nos hîc tantùm de Longobardicâ ditione agemus, de aliis suo loco differemus.

DITIO- NES DVCIS PAR- MEN- SIS, in Lon- gobardia, Tusciâ, & Regno Neapol.	DVCATVS	{	PARMENSIS: <i>le Duché de Parme.</i>	{	in Patri- monio S. Petri.
			PLACENTINVS: <i>le Duché de Plaisance.</i>		
	COM. RONCILIONENSIS: <i>le Comté de Ron-</i> <i>cigion</i>	{	COMITATVS PINNENSIS: <i>Ciuita Penna, in Regno</i> <i>Neapolitano.</i>	{	DITIO PALAVICINORVM: <i>Borgo San-Do-</i> <i>nino.</i>
	INSERTÆ DITIONES	{	COMIT. ROSSENENSIS: <i>Rossena.</i>	{	

NVM. 2. QUANTITAS. Longitudo eius spectatur à vico *Pizzadello* in limite Ducatus Mediolanensis, ad vicum *Gombia* in Comitatu Rossenensi in limite Rhegiensi, quod spatium ad maiorem circulum reuocatum dat 76. millia passuum, 38. leucas Francicas, Germanicas 18.

Latitudo verò à Bastiâ ad Padum in ditione Palauicinâ in limite Cremonensi, ad alterum è fontibus *Tari Fl.* in limite Genuensi, 45. minutorum, hoc est 45. M. passuum, leucarum nostratum 22 $\frac{1}{2}$, Germanicarum 11. cum $\frac{1}{4}$.

Circuitus ducentorum circiter millium passuum, Francicarum leucarum 100. Germanicarum 50.

NVM. 3. QUALITAS considerari debet in agris duobus Par-

○○○○○

mensi & Placentino, ad quos reliqui reuocantur. *Ager Parmensis*, gratissimi est aëris, atque saluberrimi, quare eius indigenæ *μακρό-βιοι* sunt; frumenti quoque, olei, lini, ac vini feracissimus est. Armenta hinc quoque plurima, quare Casei Parmenses in Italiâ magni fiunt: denique in eo nihil ad vitam, nihil ad delicias deest: laudantur quoque Tibialia sericea quæ hinc efferuntur. *Ager Placentinus* eadem emittit quæ Parmensis; sed præterea ferro abundat, & ære, potissimum in Apennino & limite Genuensi. Hinc quoque putei aquæ falsæ, ex quibus sal purissimum excoquitur.

NVM. 4. MORES. Tam Parmenses quàm Placentini bellicosi sunt. Parmenses moribus suauioribus sunt, & ferè *εὐχέριοι*: Placentini austeri, & *ἀχέριοι*: omnes solertes, & sagaces, & ad aliquid suscipiendum expeditissimi. Vltiores iniuriarum acerbissimi sunt, & maximè thori nuptialis.

NVM. 5. ORIGO HVIVS STATUS. Quomodo ad Pontificem quondam deuenerit ille Status dicet qui audaciùs de hisce rebus Italicis pronunciare volet. His igitur suppositis Paulus III. Farnesianam domum suam volens euehere Petro Aloisio filio suo dederat Camertium Principatum *Camarino*, extortum ab Hæredibus Francisci Mariæ Roborei, *della Roveré*, & præterea Ne-petensem ditionem, sed tantùm vt cum ad maiora, & altiora promoueret: Nam eas ditiones cum Parmâ & Placentiâ permutauit, quæ à Gallis seruata, Ecclesiæ Romanæ fuerant restituta, cum pensione 12. millium aureorum vt vult Thuanus, 10. vt Onuphrius; Cæsare grauiter id ferente quòd eas vrbes, sed potissimum Placentiam ad Ducatum Mediolanensem spectare quereretur. Porrò Petrus ille Aloisius homo flagitiosè nequam, & ignibus dignior quàm tali honore, trucidatus est factione Palauicinorum, Landensium, &c. Placentia capta est à Cæsarianis. Sed eius filius Octavius vir fortissimus, & optimus animos non despondit, & perfecit vt sibi Parma à Iulio III. redderetur. Postea autem se in tutelam Regis Galliæ dedit, quæ res Cæsarem & Regem iterum commisit: at demum an. 1556. Cæsari socero suo reconciliatus est Cosmi interuentu, immò & reddita Placentia, eâ lege vt arx ab Hispanis seruetur. Obiit Octavius 1586. cum paulò antè eius vxor Margarita filia notha Caroli V. Ottone in vrbe suâ dotali mortua esset. Successit patri Alexander magnus illè Dux in Belgio, qui Philippum impulit vt sibi Placentinam arcem restitue-

ret, & Nouariensem agrum assignaret ob dotem matris centies decies & sexies millium aureorum, qui postea restituti sunt ab Hispano, & retracta Nouaria, Duce Parmensi id molestissimè perferente: sed hæc postea.

NVM. 6. PRINCIPES PARMENSES. Eorum omnium synopsis tibi ob oculos collocamus.

PETRVS	OCTAVIVS	ALEXANDER FARNESIUS	RANVCIVS DVX	ALEXANDER Mutus, ideòq; à Principatu exclusus.
ALOYSIVS				
filii Pauli Tertij Pöt. Max.	ex Margarita nothâ Caroli Quinti Imp.	ex MARIA filiâ Eduardi filij EMANVELIS Regis Lusitanie.	VIII. nepte	ODOARDVS } RANVCIVS II. } DVX V. } DVX VI. } OCTAVIVS. } FRANCISCVS MARI.
PRIMVS DVX PARMENSIS.				ODOARDVS Cardinalis. MARGARITA quæ Vincetio Mantuano nupsit; & repudiata quia sterilis.
		ALEXANDER CARDINALIS, qui Caprarolam palatium magnificentissimum excitavit.		

NVM. 7. POLITIA. Vexillifer perpetuus Ecclesiæ dicitur Dux Parmensis, *le Gouverneur*, pendetque à Pontifice, cui quotannis 12. aureorum millia dependit. Percipit annui redditus ducenta aureorum millia, aliquando trecenta. Stipatur 55. peditibus prætorianis, 30. hastatis, reliquis 25. sclopetariis, equitibus quinquaginta levis armaturæ. Decem peditum millia scribere potest, 500. equites è suis subditis. Pendent ab eo Dynastæ plurimi, quorum præcipui Marchiones Soregnæ, Salæ, Curæ Maioris, Colorni & alij, quorum hæc non est otium nomina recensere.

SECTIO II. *Geographica descriptio eius ditionis.*

NVM. I. *Ducatus Parmensis, Parmese, nobis le Parmesan.*

PARMA: Parma, nobis Parme, peruetusta ciuitas, de cuius origine vide Leandrum, situ plano in viâ Æmiliâ, ædificiis splendida, incolis frequens planè ingeniosis,

- in agro amœno, sita est ad Fl. cognominem qui eam fecat mediam, & triplici ponte in hac vrbe iungitur. Arx eius pentagona ad artem planè extructa est, in quâ tormenta bellica plurima, arma ad 6. hominum millia instruenda. Nihil dicam de hortis, aquis, piscaturis, quibus palatium Ducis instructum est.
- BES** Bagantiolum: *Baganzolo*, non procul à Fl. Parmâ.
- CASTRVM GVELPHVM**: *Castro Guelpho*, in via Æmilia, sic dicta à Guelphis conditoribus.
- Fontanellatum**: *Fontanellato*, illustris familix San-Vitalianorum.
- D V-** Nucetum: *Nocetto*, in historiâ Parmensi celebris vrbe-cula.
- Fanum S. Secundi castrum nobile: *San-Secundo*, à Rubriis olim septum muro, & munitum arce firmissimâ.
- C A-** SORANIA: *Soragna*, cuius incolæ an. 1266. à Mediolanensibus ad Parmenses defecere, cum San-Secundianis, & Nucetensibus: perlautum oppidum & Marchionatus caput Luporum, *des Lupi*.
- Turricula: *Torricella*, oppidum perhonestum.
- Gronia: *Grogna*.
- T V S** Sissa: *Sezza*, Comitum de Terzi.
- Arx Alba: *Rocca Bianca*, castellum permunitum, Comitum Rangoniorum.
- COLVRNVM**: *Colorno*, haud inhonestum oppidum, sic dictum quasi caput Lurni, à torrente Lurno, qui hîc cadit in Parmam: patria virorum fortium & literatorum.
- P A R-** FORVM NOVVM: *Fornova*, nobis *Fornoue*, ad torrentem Spurcanam *Sporzano*, locus memorabilis prælio Caroli VIII. Francorum Regis in confœderatos Italos, quos viribus longè impar deuicit.
- Mons Ranzonis: *Rocca Lanzone* pro *Ranzone*.
- MEN-** Varanum Malagrorum: *Verano di Malagri*, ad discrimen alterius *Verano di Marchese*.
- Fanum S. Andreæ: *Sant-Andrea*.
- MONS CERITVS**, vel Mons Cheruculus: *Monte Chiar-guole*, vrbs permunita, & lauta in limite Rhegiensi,

- olim in ditione Taurellorum.
 Guardafanum: *Guardazone*.
 Torcaria villa: *Torciaria*, ex Sfortiâ Cardinale ad Principem ditio eius deuoluta est.
 Ruppecula: *Rocca*, cognomento *Torciaria*.
 Cossanum: *Cozzano*.
 S I S. } Belfortium: *Belforte*, ad Fl. *Tarum*.
 Berzetum: *Berzeto*, Comitum S. Secundi, vbi tamen Dux præsidium maximum alit, & hoc oppidum diligenter tuetur.
 CORNELIVM castrum: *Corniglio*, munitissimus locus, ad Fl. *Parvam*, quâ aditur ager *Pontremolensis* per *Cissam sylvam*.
 Sestronus: *Stirone*.
 TARVS: *Taro*.
 FLV. } Spurcana torrens: *Sporzano*.
 Bagantia: *Baganza*, torrens veriùs quàm fluius.
 VII. } PARMA: *Parma*, præcipuam urbem bifariam dirimens, statim atque *Bagantiam* Fl. hausit.
 Lentia: *Lenza*, aliter *Nenza*.

N V M. 2. Ducatus Placentinus, Piacentino.

- PLACENTIA: *Piacenza*, nobis *Plaisance*, nobilissima olim ciuitas obsidione à *Totilâ* famosa, quando oppidani etiam carnibus humanis vixere: sita nunc est ad *Padum*, & eius suburbia *Resintus* fluuiolus alluit. Arcem habet munitissimam cum veteri castro, tota ipsa propugnaculis præcincta. Hic quoque palatium Ducis luculentum in quo ius redditur.
 V R. } CASTRVM S. IOANNIS: *Castro San-Gianni*, oppidum lautum quò vsque vestigia viæ *Æmilie* cernuntur.
 B E S } Burgus Novus: *Borgo Nuovo*.
 D V. } Maseratum: *Maserato*.
 G A. } Mons Callis: *Monti Callo*.
 T V S } Mons Clarus: *Monte Chiaro*.
 P L A. } Burghetum: *Borghetto*.
 C E N. } PONS NYRÆ, aliter *Pontinurum*: *Ponte Nura*, ad vim *Æmi-*

- TINI. } *Æmiliam, sic dictum à Fl. Nurâ qui ponte iungitur.*
 Roncariolum : *Roncaruolo.*
 ARQVATVM : *Arquato, vino suo famosissimum.*
 Magnanum : *Magnano.*
- MON. } *CARCVLVVS: Monte Carculo. } vterque non procul à*
 TES. } *TOMARVS: Monte Tomaro. } fontibus Nuræ.*
- FLV- } *Tidonius: Tidone, recipiens Nurulam: Nuretta.*
 VII } *TREBIA: Trebia, paulò supra Placentiam cadens in Pa-*
 dum, & valles amoenissimas irrigans.
Resintus: Resinto, vrbis Placentinæ suburbia alluens.
- AGRI } *NVRA: Nura.*
 } *Clauena: Chiaenna, sic dictus supra viam, nam infrâ*
 } *Gutta nominatur, vt ait Leander,*
- PLA- } *Ranacolla: Ranacolla.*
 CEN- } *Lurda: Lurda.*
 TINI. } *Selstronus: Stirone.*
- VAL. } *TIDONENSIS: Val de Tidone.*
 } *TREBIENSIS: Val di Trebia.*
 } *PRINENSIS: Val di Prino.*
 LES. } *NVRENSIS: Val di Nura.*
 } *CLAVENENSIS: Val di Chiaenna.* } à fluuiis quibus e-
 luuntur nomen
 habent.

NVM. 3. *Inferta, seu adiuncta huic ditioni.*

- STA- } *BVRGVVS S. DONINI: Borgo San- Donino, malè*
 VR } *in tabulis recentibus San- Domino; perno-*
 TVS } *bile olim castrum, ad quod Cœnobium*
 BES } *S. Columbani excisum à Friderico II. post*
 feu } *cladem Parmensem: eius mœnia Dux*
 & } *Parmensis deiecit, quia in medio ditionis*
 MAR- } *sux.*
 LO- } *GIBELLVM: Gibello à Gibellinis fundatum*
 CHIO- } *non procul à Pado contra castrum Guel-*
 CA } *phum. Alij volunt sic dictum à vocibus Gio*
 NA- } *Bello, hoc est situs pulcher: hîc pugnatum à*
 PA- } *Mutinenſibus & Cremonenſibus an. 1228.*
 TVS } *quâdo hic locus erat in ditione Rhegiensiu.*

Parall. Geog. Tom. II.

PPPPP

		Monticellum : <i>Monticello</i> , non procul à Pado in ditione Palaucinorum.
PALA-	LAVI-	Poleseum : <i>Polesino</i> , ad Fl. Longenam <i>Onzina</i> .
VICI-	CINI	Curia Maior : <i>Corte Maggiore</i> .
NVS	STA-	BUXETVM : <i>Buffeto</i> , nobile oppidum, anno 1520. à Gallis direptum, quando & capite multatus Marchio Christophorus Palaucinus. Celebratur & Colloquio Pauli III. Pontif. & Caroli V. Imperatoris. Hinc oriundus Matthæus ille Buxentinus Grafatorum terror sub Sfortiâ Duce Mediolanensi.
<i>l'État</i>	TVS.	
<i>Palauci-</i>		
<i>cin.</i>	FLV-	Lurda : <i>Lurda</i> .
	VII.	Longena : <i>Onzina</i> .
		Sestronus : <i>Stirone</i> .
PRIN-		BURGVS VALLIS TARENENSIS : <i>Borgo di val Tarro</i> , ad Fl. Tarum, magno præsidio firmatus, & munitissimus locus ditionis Parmensis.
CIPA-	VR-	
TVS		COMPIANVM : <i>Compiano</i> .
LAN-	BES.	Bardium : <i>Bardi</i> .
DEN-		Casalium : <i>Casale</i> .
SIS,		Sedes Tarenfis : <i>Chiesa di Taro</i> .
<i>Principauté de Landi.</i>	FLV-	TARVS : <i>Taro</i> .
	VII.	Tarulus, <i>Tarola</i> , aliter Tarus minor.
		Cenus : <i>Ceno</i> , cadens in Tarum.
		Valdenus : <i>Valdena</i> .
COMITATVS		ROSSENA : <i>Rossena</i> , munitissimus locus quondam Principis Corregiani, ab hac parte contra Mutinensem propugnaculum.
ROSSENÆ,		Bazanum : <i>Bazano</i> .
<i>Comté de Rossena.</i>		Gombia : <i>Gombia</i> , vicus in limite Rhegensi.
TERRI-		FLORENTIOLA : <i>Fiorenzuola</i> , sat lautum oppidum in viâ Æmiliâ ad Fl. Lurdam <i>Lurda</i> .
TORIVM	OP-	
FLO-	PI-	Castrum novum : <i>Castro Nuovo de Terzi</i> , ad Fl. seu torrentem Longenam, <i>Onzina</i> .
REN-		

TIOLÆ,	} DA.	} Sepionicum Salsum: <i>Sepionico Salso</i> , à fontibus falsis sic dictum, ex quibus sal coquantur indigenæ; in tabulis recentibus perperam hæc duo nomina separantur, & duo supponunt oppida.
Territoire de Fiorenzuola.		

Atque hætenus de Longobardiâ, parte implicatissimâ Italiæ, & quæ Geographos hætenus vehementer torfit; nos ei lucem attulimus quæ huic parti nondum affulserat. Si quid peccauimus, facile fuit inter tot tenebras impingere, atque labi; si quis manum porrexerit, tam auidè capiemus, vt nemo nos pertinaces dicat.

CAPVT QVARTVM.

De Ora Genuensi.

RESPUBLICA Genuensis olim tam potens fuit vt Venetam tantùm non attriuerit, & si victoriâ suâ vt nouisset, penitus subruisset. In Oriente quid fecerint Genuenses contra Turcas & Sarracenos, quis ignorat? Cassam in Tauricâ Cherfoneso nõnne diu tenuerunt? Sed cum ex iis aliqui Turcas in Europam traiecissent pœnas perfidiæ paucorum luit vniuersa Resp. & nunc precariò viuere potiùs videtur quàm imperare olim *Domina maris* Genua. De Insulâ Corficâ, quæ tota eius est, dicemus capite 10. huius libri.

SECTIO. I. *Historica ditionis Genuensis.*

§. I. *Nomen huius Tractus.*

ANTIQUVM nomen fuit Liguria; recens est *Riuiera di Genoa*, quasi Riparia dicta, quia secundùm maris littus, & ripam extenditur: nos quoque Galli eam dicimus *la Riuere de Gennes*, sed magis propriè *la Coste de Gennes*: aliter *le Genouezat*, vt Itali *Genouese*. Incolæ huius tractus in nostris historiis olim dicebantur *les Gene-*

PPppp ij